

Онопрієнко Оксана,
*к. пед. н., завідувач відділу початкової освіти
Інституту педагогіки НАПН України, Україна*

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ: ОСУЧАСНЕННЯ СМISЛУ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

У вітчизняній системі освіти відбувається масштабна модернізація всіх ланок – від дошкільної до академічної. В умовах реалізації концептуальних засад реформування середньої освіти педагогічна діяльність спрямовується на досягнення низки стратегічних цілей, а саме: збереження цінностей дитинства; гуманізація навчання; упровадження особистісного підходу в навчанні й розвитку здібностей учнів; створення навчально-предметного середовища, яке забезпечує психологічний комфорт і сприяє вияву творчості дітей [1]. У зв'язку з цим сталися суттєві зміни у баченні освітніх результатів, а також процесу їх визначення.

Оцінювання навчальних досягнень розглядається як процедура визначення результатів навчання здобувачів освіти. Це діагностувальний складник контрольно-оцінювальної діяльності учасників освітнього процесу, пов'язаний із виявленням здобутків в оволодінні змістом предмета чи курсу, якості результатів навчання – компетентностей (знань, розуміння, умінь, цінностей, інших особистісних властивостей), які набуває та/або здатна продемонструвати особа на певному етапі навчання [2]. Підставою для оцінювання є результати перевірки рівня навченості здобувача/-ки освіти, обсягу його/її навчальної праці, внутрішніх утворень.

Оцінювання виконує такі педагогічні функції:

- стимулювальну, яка впливає на вольову сферу особи через переживання успіху чи невдачі;
- діагностувальну, яка вказує на причини наявних результатів і може бути використана як індикатор необхідності модернізації освітньої програми та/або методик навчання;
- формувальну, за допомогою якої визначаються подальші навчальні дії здобувача освіти й формулюються чіткі цілі майбутніх досягнень;
- орієнтувальну, що впливає на розумову активність, забезпечує усвідомлення суті діяльності та розуміння особою власних здобутків;

- виховну, яка формує самосвідомість, конкретну адекватну самооцінку діяльності;
- розвивальну, що сприяє формуванню інтелектуальних операцій (аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, абстрагування, конкретизації та ін.) та розумових процесів (пам'яті, мовлення, уваги та ін.);
- управлінську, що дає можливість удосконалювати організацію освітнього процесу, виявляти проблеми та їх причини, коригувати процес навчання;
- інформаційну, що надає дані стосовно результатів навчання для подальшого звітування перед суспільним замовником [3].

Оцінювання навчальних досягнень регулюється принципами об'єктивності, систематичності, диференційованості, конфіденційності, індивідуального підходу.

Залежно від об'єкта контролю навчальні досягнення здобувачів освіти можуть оцінюватись за низкою критеріїв, наприклад, за такими:

- якість знань і способів діяльності, що охоплює повноту, міцність, глибину, оперативність, дієвість, узагальненість, системність;
- сформованість умінь і навичок, способів навчальної діяльності, що передбачає виконання навчального завдання за зразком, за аналогією, у змінених обставинах тощо;
- володіння досвідом творчої діяльності на частково-пошуковому або пошуковому рівнях;
- володіння досвідом емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу, до себе, до інших людей [4].

На основі критеріїв визначаються рівні навчальних досягнень: ознайомлювальний, репродуктивний, реконструктивний, творчий.

Оцінювання є частиною процесу навчання і здійснюється на системній основі, що дає можливість здобувачам освіти удосконалювати власні досягнення й демонструвати цей прогрес під час подальшого оцінювання [5].

Вимірювання навчальних досягнень відбувається шляхом поточного (формуального) оцінювання, яке допомагає відстежувати особистісний розвиток здобувачів освіти і хід опановування ними навчального досвіду як основи компетентності, вибудовувати індивідуальну траєкторію особистості; підсумкового (тематичного, завершального) оцінювання, під час якого навчальні досягнення

здобувачів освіти співвідносяться з обов'язковими результатами навчання, визначеними державними стандартами [6].

У вітчизняній освіті використовується критеріальне оцінювання навчальних досягнень – спосіб оцінювання певного параметра (знань, умінь, компетентностей) на основі критеріїв, тобто об'єктивних показників вираження певного параметра, які можуть бути виявлені шляхом спостережень за процесом виконання завдання або шляхом аналізу результатів діяльності.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. К. 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р. № 1341 [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.

3. Савченко О. Я., Бібік Н. М., Мартиненко В. О., Онопрієнко О. В. та ін. Дидактико-методичне забезпечення контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу: монографія / та ін. – К. : Педагогічна думка, 2012.

4. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підручн. / О. Я. Савченко. – К.: Грамота, 2012.

5. Софій Н. З., Онопрієнко О. В., Найда Ю. М., Большакова І. О., Пристінська М. С. Нова українська школа: poradnik для вчителя / За заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: Літера, 2018.

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» від 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688) [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>